

SAMLAREN

TIDSKRIFT

FÖR

SVENSK LITTERATURHISTORISK
FORSKNING

NY FÖLJD. ÅRGÅNG 24

1943

UPPSALA 1943

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET

UPPSALA 1943
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI AB
43603

Ett par politiska folkvisor från 1500-talet.

Av Karl-Ivar Hildeman.

Bland de medeltida folkvisor, som finnas bevarade i Sverige, utgöres ett litet antal av politiska visor. En hastig översikt röjer, att dessa visor äro långt ifrån ensartade. Åtskilliga äga litterära och didaktiska drag, som skarpt skilja dem från balladstilen. Andra åter — och de yppersta — ha diktats i folklig ton och balladens form. Alla ge klart partiska framställningar av händelserna, men nyanserna växla från rätt gemytlig måttfullhet till trätande, hatfulla eller salvelsefullt kverulerande nidvisor.

De båda främsta företrädarna för 1500-talets »politiska allmogevisa» torde vara visan om Gustav Vasa och dalkarlarna samt dess förebild, som behandlar Sten Sture d. ä:s resning 1501—1502.

Bakgrunden för Sturevisan är denna: Svante Nilsson (Sture) inkallade 1497 i samförstånd med rikets råd konung Hans till Sverige. Mot dem sökte Sten Sture sin vana trogen stöd hos allmogen, främst dalkarlarna. Då bönderna försökte undsätta riksföreståndaren, som belägrades på Stockholms slott, ledo de ett nederlag vid Rotebro. Efter den motgången måste herr Sten erkänna kung Hans. Ett närmande mellan Svante Nilsson och Sten Sture kom emellertid till stånd under de närmaste åren. Deras gemensamma motsättningar till kungen, bland vars fogdar Jens Falster på Örebro gjort sig särskilt hatad, ledde till öppet uppror proklamerat i Vadstena 1501. Sten Sture begav sig därifrån till Dalarna, som förmåddes sända en här mot Stockholm. Sturevisan behandlar dels herr Stens andel i resningen — dalatåget —, dels Stockholms belägring och fall 1501—1502.

Visan om Sten Sture och dalkarlarna finns endast bevarad i en enda handskrift, som nu förvaras i Skara stiftsbibliotek.¹ Den blev känd först genom Gustaf Lindsténs avtryck i *Samlaren* 1917.² På tre håll i handskriften lämnas en namnuppgift på en av upptecknarna. Av den synes framgå, att uppteckningen gjorts av en präst i Skara, enligt nedskrivarens egen uppgift så tidigt som 1579.³ I Rondeletius' drama *Judas Redivivus*, som skrevs i Södertälje 1614, citeras vidare en strof ur Sturevisan, fastän där i obetydligt annorlunda form än den fullständiga versionens.⁴ Efter som visan endast finns bevarad i en uppteckning, är det svårt att avgöra, om några strofer kunnat bortfalla. God hjälp lämnar en jämförelse

¹ Skara stiftsbibliotek, Carlmarkska samlingarna.

² G. Lindstén, *Visan om Konung Gustaf och dalkarlarna*, *Samlaren* 1917, s. 193 ff.

³ Redan namnet, Jonas Laurentii Vilskebonnensis, ger en anvisning på Västergötland. Uppteckningen ingår i en handskriven mässbok, vars omfång hänför den till något domkapitel. Av dessa hade endast ett — Skara — någon Jonas Laurentii knuten vid sig omkr. 1580, såvitt man nu kan kontrollera. Han är nämnd i J. W. Warholm, *Skara stifts herdaminne*, 1, s. 110.

⁴ J. Rondeletius, *Judas Redivivus*, s. 83.

med Vasavisan, som är en efterbildning av Sturevisan. Olikheterna i strofernas antal och fördelning synas mig dock oftast bero på målmedveten nydiktning i den yngre visan, såsom nedan skall beröras. I stort sett gör Skarauppteckningen intryck av att vara ganska fullständig.

Då ju de politiska folkvisorna föreligga i uppteckningar från långt senare tid än de skildrade händelserna, finns givetvis möjlighet, att de tillkommit sent och på grundval av litterärt eller traditionsburet stoff. För Sturevisan kunna av kronologiska skäl blott några få krönikor komma ifråga som förmedlare av fakta. Av dem äger endast Sturekrönikan en framställning, som är någorlunda så fyllig, att den skulle kunnat tjäna visan som stoffförmedlare.¹ Men också här saknas åtskilligt gods, som man däremot finner i Sturevisan, t. ex. junker Simon och dalkarlarnas deltagande i Rotebroslaget. Materialets fördelning är därjämte så fullständigt olika ur kompositionssynpunkt, att det synes mig rätt omotiverat att räkna med inflytande från Sturekrönikan och därmed med litterär stoffförmedling över huvud.² Någon allusion på Sturevisan förekommer ingenstädes i krönikorna.

Det första avsnittet i Sturevisan omtalar, hur Sten Sture söker resa Dalarna; upprorets tidigare skeden förbigås helt. Övriga ter sig dalkarlarnas trumpna motsträvighet:

»thet stodh itt slag för rote Brod
wij haffue eij Glömtt thet enn».

Herr Sten rider så från Dalarna, och nu ha bönderna tydligen övervunnit sina betänkligheter, ty

så monge man honom fuldhe
alt Både mhd skiold och spiut.

Lika övergångslöst befinner sig herr Sten i nästa strof utanför Stockholm i spetsen för sin här. »Ther Begynte Han vppå råssering alt medh så monge Dalebomen.»

Detta avsnitt, som slutar med strof 8, torde ligga till grund för uppfattningen, att visan »med visshet diktats i Dalarna».³ Otvivelaktigt förläggs handlingen först till dalalagen, och dalkarlarna uppträda oupphörligt. Men de spela en rätt slätstruken roll. Huvudpersonen är utan jämförelse Sten Sture. Han för varje led i handlingen framåt. Av de 8 stroferna börja 6 betecknande nog: »Thet war Her Sten ture, han . . .». Den enda gången dalkarlarna ställas in som handlingens subjekt — strof 3 — inta de en buttert avvisande hållning till hela företaget. Denna tvehågsenhet kan knappast ha tett sig smickrande för dalallmogen. För övrigt berättar visan, hur herr Sten förmår dra med sig »flere Dalekara än mongen man kune troo». Det är han, som står i handlingens centrum; dalkarlarna medverka om inte som objekt så åtminstone i starkt tillbakaskjutet ställning. Detta förhållande belyses bäst genom en jämförelse med dalaböndernas roll i Vasavisan.

Strof 8 förefaller vara den ståtliga upptakten till Sturehärens triumf.

¹ *Sturekrönikan*, s. 183.

² Övriga krönikor, som kunde ifrågakomma, äro Olaus Petri, Laurentius Petri och Johannes Magnus' arbeten; alla tillkomna före 1579. Deras framställningar äro i regel smalare och uppgifterna överensstämma inte med visans.

³ Ek, *Den svenska folkvisan*, s. 216.

Men fortsättningen blir en helt annan. Sten Sture tappas fullständigt bort. Huvudpersonerna bli junker Simon och hans landsknektar — som subjekt eller objekt. Om dalkarlarna inte fått spela hjälterollen i visans första avsnitt, så bli de än värre behandlade i det andra. Inför åsynen av knektarna visa de ett klenmod, som låter ana begynnande panik:

»herre gudh nåde oss fatige men
aldrig se wij Daler mer».

De få rent ut framstå som avskräckande exempel för knektarna: »höre mine fromme lansknecar, ij Giffue icke så troo», säger dessas hövitsman. Och därmed försvinna dalkarlarna ur visan. I striden ta de ingen del. Den försiggår f. ö. på Södermalm, och där lågo inga dalatrupper, såsom visdiktaren också utan svårighet måste ha förstått.¹ Situationen räddas inte av dem utan av »byssan»; raka motsatsen till Vasavisans framställning.

Då dalkarlarna efterträdes av junker Simons knektar, innebär det inte, att dessa skildras med någon sympati. Tvärtom bli de utsatta för en ännu blodigare drift än bönderna. Hövitsmannen måste liva upp deras mod, innan strof 12 kan ge ett mer sammanfattande än dramatiskt omdöme:

The knieter gå sigh spåssere
alt vte på synder malm,
te acta seger vinna,
the vune laster och skam.

Deras övermod får ett brått slut redan i följande strof.

I hela detta andra avsnitt befinner sig berättarens utsiktspunkt inte längre i Sten Stures här, inte heller på slagfältet, utan inne i själva Stockholm. Han iakttar legosoldaternas reaktion, då de se fienden; likaså junker Simons. Knektarna dra genom gatorna ut på Södermalm. Då »byssan» börjar smålla, omtalas dess verkan inte på dem utan på den kvarlämnade garnisonen, som »blecknade Såm itt bast». Av träffningen få vi ingen som helst bild. Smällarna höras på avstånd, och därefter kommer man bärande med den ena knekten efter den andra in i staden. Den, som till sist öppet hånar stadens garnison, är en borgarnas talesman; Stockholms hustru — medeltidens smak för allegorier.

Efter strof 18 följer så ett av de karakteristiska sprången i berättelsen. Då strof 19 börjar, har Stockholm fallit och likaså slottet. Nu återknyter författaren till Sten Sture. Det ligger en saftig och bredmynt humor över hela framställningen, och den plötsliga avslutningen står i full överensstämmelse härmed: Den första strofens ordalydelse har bibehållits, men kung Hans' plats och belåtna sysselsättning har övertagits av herr Sten! Och som verkningsfull kontrast härtill placeras kungens främste förtroendemän, Jens Falster, »på stegel och hiull alt Söder wnder hus».

I detta sista avsnitt är Sten Sture ensam huvudpersonen liksom i berättelsens början. Därmed bindes Sturevisan ihop till en bestämd enhet trots sina artskilda element. Författaren skymtar hela tiden bakom visan; de karakteristiska plattyska låneorden (råssering, spåssere, suisse) återfinnas också i båda de första partierna. Dessa äro emellertid så pass olika varandra, att det är ägnat att förvåna. Det mellersta avsnittet — stroferna 9—18 — skulle i och för sig varken kunna förtjäna benämningen

¹ I Vasavisan har också Södermalm ändrats till »malmen». Strof 17.

dalavisa eller sturevisa; snarare än allmogevisa skulle den göra skäl för beteckningen borgerlig skämtvisa. Det driver både med bönderna och med stadens garnison, den ser händelserna från Stockholms synvinkel, och borgarnas språkrör förefaller att vid sidan av Sten Sture vara den, som äger visans sympatier.

Detta avsnitt kunde ha tillkommit genom motivlån eller inarbetning av en annan — äldre eller yngre — visa. Men de övriga partierna förefalla mig inte bryta så starkt mot det mellersta, att vi tvingas till ett dylikt antagande. Samtidigt synes det mig inte övertygande att påstå, att detta mellersta avsnitt skulle ha tillkommit bland allmogen i Dalarna. Visans huvudperson är otvivelaktigt inte dalfolket utan Sten Sture; böndernas snöpliga roll gör troligt, att den inte avsetts för Dalarna. Det enda skäl, som synes mig peka i den riktningen blir omkvädet. Men — vi veta inte, hur detta omkväde lydde. På det utförligaste stället i handskriften står det förkortat till »ij Dalen ther k T a D». Under förutsättningen att han haft med en dalavisa att göra, har Ek rekonstruerat omkvädet och gett det lydelsen »I Dalom där kommer det aldrig danskar».¹ Om också Dalarna nämns, bevisar det i själva verket just ingenting; det faktum att dalahären kom ned för Stockholm kan vara förklaring nog därtill.

Lindstén finner, att Sturevisan ger »uttryck åt samma antidanska stämning som andra kända politiska visor från ungefär samma tid».² Mig förefaller Sturevisan tvärtom ovanligt fri från danskhat. Kung Hans omnämnes, men inga förklenande omdömen fällas. Löjet riktar visan inte mot danskarna utan mot landsknektarna. Och dessa hånas varken såsom representanter för danske kungen eller befälhavaren eller ens unionen utan helt enkelt i egenskap av Stockholms garnison. Det korta konstaterandet »Hans falster sitter på Stegel och hiull» äger kanhända en ton av belåtenhet, men om det vänder sig mot fogden — som personligen verkligen var impopulär — följer därmed inte nationalhat. Inte minst vid jämförelse med t. ex. Brännkyrka- och Vasavisorna, som torde ligga närmast i tiden, synes Sturevisan långt mindre skarp och bitter mot danskarna.³

Då man läser Sturevisan får man — trots dess godtyckliga förvrängningar av historiska fakta — ett starkt intryck av aktualitet, fast visserligen inte av tendentiös dylik. Visan är fri från de hatiska utfall och kverulantiska anklagelser, som mer eller mindre utmärka efterföljarna. Uppfattningen att Vasavisan skulle äga »ett vida gladare och mer förtröstansfullt sinne» än Sturevisan, ter sig vid förutsättningslös prövning överraskande.⁴ Såvitt jag vågar döma, ligger det betydligt mer verklig festivitas över Sturevisan, ehuru den äger balladstilens motvilja mot allt patos. Möjligen är det just den sansade tonen, ovanligt fri från överdrifter trots sin must, som förlänar den ett drag av gott lynne utan bitterhet.

När skrevs Sturevisan? Tydligt är, att visan redan vid upptecknandet haft en anseilig utvecklingshistoria bakom sig. Härpå tyda åtskilliga förvrängningar t. ex. av namn. Uppteckningen omtalar »her Sten ture».

¹ Ek, *Svenska folkvisor i urval*, s. 214 o. 218.

² *Visan om Konung Gustaf och dalkarlarna*, *Sammlaren* 1917, s. 194.

³ Hyltén-Cavallius o. Stephens, *Sveriges historiska och politiska visor*, s. 157 ff. och 165 ff.

⁴ Ek, *Den svenska folkvisan*, s. 219.

På samma sätt har namnet på den danske fogden Jens Falster hunnit övergå till Hans Falster. Och då nedskrivaren omtalar »itt slag för rote Brod», är det inte alldeles säkert, om detta skrivsätt skall förklaras som tillfälligt stavfel.

För en närmare datering kunna endast sannolikhetsskäl tillgripas. Man måste givetvis anta, att visan tillkommit medan de män, den omtalar, stodo någorlunda levande i folkminnet. Någon bestämd gräns härför kan inte sättas — minst beträffande herr Sten och kung Hans. Jens Falster omnämnes i en affärshandling ännu 1533.¹ Men det visar inte, att man allmänt mindes honom. Sturevisan nämner ytterligare en person: junker Simon. Han uppträder som knektarnas hövitsman; både namn, titel och ämbete antyda, att han bör betraktas som tysk. En sådan junker Simon uppträder verkligen här och där i de samtida urkunderna, än i svensk, än i dansk sold; han stupade slutligen i långfredagslaget vid Uppsala 1520.² Man kan inte hålla för särskilt troligt, att en man i hans ställning kunnat leva kvar länge i folkmedvetandet. Ännu 1542 omnämner Gustav Vasa honom; där dock i samband med Kristian II:s härtåg mot Sverige 1519.³

Vidare framgår att visan tillkommit, medan slaget vid Rotebro 1497 ännu var i friskt minne. Det förtjänar i detta sammanhang framhållas, att bortsett från de många fejderna och slagen under Sturarna och Gustav Eriksson måste namnet Rotebro snart nog fått en annan och aktuellare klang. Ty under befrielsekriget 1521—23 låg svenskarnas läger på denna plats, och där utkämpades de häftigaste striderna.

Ytterligare ett faktum skall understrykas. Visan talar om »herr Sten Sture». Sammanhanget visar klart, att det är den äldre Sturen, som avses. Men redan några år in på Sten Svantesson Stures regeringstid och likaså under Gustav Vasas benämnes Sten Sture d. ä. i regel »gamle herr Sten Sture». Då namnet Sten Sture användes utan närmare angivande, avses unge herr Sten. Detsamma gäller naturligtvis också den blotta benämningen »herr Sten».

Sturevisans datering kan inte med säkra grunder fastställas närmare än till en tid, då namnen Jens Falster, junker Simon och Rotebro voro tämligen aktuella. Varje tidsbestämning härutöver blir mer eller mindre väl motiverade förmodanden.

Sverker Ek daterar Sturevisan till herr Stens livstid. Härvid stöder han sig emellertid enbart på presensformen i avslutningsstroforna; som han anför.⁴

»Herr Sten, han sitter på Stockholms slott,
han dricker mjöd ur krus», etc.

Men presens historicum begagnar ju mest alla folkvisor.

Om det också inte finns några påtagliga skäl, som utvisa, att Sturevisan skrivits ungefär samtidigt med de händelser, den skildrar, så kan man inte heller anföra tillräckliga orsaker för att förklara det omöjligt. Med visshet kan blott sägas, att Sturevisan tillkommit under tidigare delen av 1500-talet; ett förmodande, att den skrivits inom ett tjugotal år efter hän-

¹ *Gustaf I:s registratur (GVR)* 8, s. 170.

² *Olaus Petri krönika*, s. 287.

³ *GVR* 14, s. 359.

⁴ Ek, *Den svenska folkvisan*, s. 215 f.

delserna, saknar inte grunder. Det förefaller naturligtvis troligare, att visan författats, medan den ännu kunde vara aktuell ur innehållssynpunkt, än på en tid, då Sten Stures resning var ett avlägset minne.

Var har Sturevisan tillkommit enligt egna uppgifter? Av det ovan sagda framgår, att man inte reservationslöst bör hänföra den till Dalarna. Då man slagit fast, att den skrivits där, har man utgått just från denna förut-sättning.¹ Ek bygger sina bevis på Jens Falster, som omtalas i visans sista strofer: När dennes avrättningsplats »benämnes 'allt söder under hus' är den orienterad med Dalarna som utgångspunkt. Visan har sålunda med visshet diktats i Dalarna.»² Hela uttrycket är emellertid uppenbarligen en formel av vanligaste slag, som säger just ingenting. Triumfen över »fogden, dalkarlarnas närmaste motståndare», som dräptes i Arboga »tyd-ligen av dalkarlarna», pekar lika litet på Dalarna.³ Örebrofogden hade alls ingenting med dalalagen att skaffa; Jens Falsters dråpare voro dess-utom bergsmän från Lindesberg och Noraskog, som hörde till hans län.⁴

Det är f. ö. rätt naturligt, att triumfen gått ut över Jens Falster. Kung Hans satt hela tiden i Danmark; drottningen måste visserligen gå i fångens-kap, men en seger över en kvinna bragte ingen ära att omsätta i dikt. Återstod alltså Jens Falster, konungens utan jämförelse främste förtroen-deman i Sverige. Därtill kom att han i samtidens ögon verkligen framstod som en folktyrann.

Sammanfattningsvis må konstateras, att Jens Falsters namn mycket litet bevisar vid en Ortsbestämning av Sturevisan. Inga påtagliga fakta, som kunde underlätta en sådan, finnas heller. Nyss ha betänkligheter framförts mot Dalarna. Några bärande bevis, som hänföra visan dit, stå inte att uppbringa. Får man döma efter den publik, för vilken visan uppen-barligen är avsedd, torde snarare Stockholm eller Sten Stures omgivning komma ifråga.

II.

Med Sturevisan som förlaga har man diktat visan om kung Gustav och dalkarlarna. Den föreligger i uppteckningar, som äro ett sekel yngre än Sturevisans. Den vanligen återgivna tillhör Kungl. Bibliotekets visbok i 4:o och härrör från slutet av 1600-talet.⁵ Bland Palmiskiöldska samling-arna i Uppsala Universitetsbibliotek förvaras en annan uppteckning av samma ålder; både den fullständiga överensstämmelsen och andra skäl tyda på möjligheten av ett samband mellan dessa båda uppteckningar.⁶ En tredje variant, delvis tydligt omarbetad till dalmål, har nedskrivits 1702, men upptecknaren säger sig ha sjungit den vid Karl XI:s besök i Mora 1673.⁷ Den är ofullständigare och kortare än huvudversionen. En fjärde uppteckning, som helt skiljer sig från de övriga, har gjorts i Venjan

¹ Ek, *Den svenska folkvisan*, s. 273.

² Ek, *a. a.*, s. 216.

³ Ek, *Svenska folkvisor i urval*, s. 272 f.

⁴ Sjödin, *Gamla papper ang. Mora socken*, 2, s. 39; *Diplomatarium Dalecarlicum*, I, s. 177.

⁵ Tryckt i Noreen-Lundell, *1500- och 1600-talets visböcker*, 2.

⁶ Palmiskiöldska samlingarna, 24. — KB-versionen bär en anteckning av Hadorph, som var anställd vid Riksarkivet samtidigt med Palmiskiöld.

⁷ G. Eneström, *Anteckningar om tvänne dalvisor. Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen och svenskt folkslif*, 2: 11, s. 12 ff.

i Dalarna omkring 1780.¹ Snarast kan den betecknas som en parafras på Vasavisans första avsnitt; f. ö. behandlar den slaget vid Brunnbäck. Den säkra formen gör troligt, att den är ung.

Vasavisan citeras eller omtalas inte i några av 1600-talets historiska verk. Men i Prytz' krönikedrama »En lustigh comoedia om Konung Gustaf then första», som skrevs 1621 till 100-årsminnet av befrielsekriget, har Lundell påvisat reminiscenser från Vasavisan.² En hel strof har t. ex. alldeles tydligt omarbetats till prosa och tagits in i en replik.³ — Det är det äldsta spåret.

Handskrifterna i KB och UUB ge oss den fullständigaste versionen av Vasavisan. Då en vers förekommer i flera varianter, ökas ju därmed möjligheten, att den tillhört visan från början. Om partier i Vasavisan återfinnas i Sturevisan, kvarstå inga tvivel om deras ursprunglighet. Huvudversionen äger endast två strofer — 12 och 20 — som inte gå igen i minst en av de övriga varianterna eller i Sturevisan. Då vidare de partier, som saknas i Sturevisan, synbarligen skapats i målmedvetet syfte, finns det skäl att anse Vasavisan som ganska väl bibehållen.

Då man ger Vasavisans bakgrund — som väl i stora drag är välkänd — lämnar man också upplysning om förhållandet mellan visans skildring och den historiska sanningen. Som vanligt har folkviseslentrinen gjort sig starkt gällande, desto mer som parallellerna med förebilden stundom blivit pressade. Sturevisan kunde med fog låta dalkarlarna utan svårigheter tåga till Stockholm 1501, men 20 år senare behövdes det ett halvår och flera större strider förutom mindre träffningar innan bondehären nådde Brunkeberg. Och endast några dagar därefter drevos bönderna bort därifrån och tvingades vika ända till Rotebro.⁴ Också det lägret blev upprepade gånger upprivet, och belägringen var i själva verket hävd både hösten 1521 och våren 1522. Gustav tvangs att resa mer folk för att gång på gång återupprätta läger kring Stockholm. De lågo på respektfullt avstånd: vid Rotebro, Lovön och Botkyrka. I själva verket var Stockholm inte »belagt», endast blockerat. De ståndläger, som Gustav sökte flytta fram till malmarna, förstördes med svåra förluster för allmogen. Belägrarna voro avgjort underlägsna knektarna; de förmådde inte ens hålla sina befästa huvudläger, vilka under vårvintern 1522 revos upp och brändes. Det enda ställe, där bönderna lyckades hävda sig, var Lovölägret. Under det första året av »beställningen» kunde man ofta ifrågasätta, om inte de belägrande blivit de belägrade. De hade i varje fall ännu efter ett år inte förmått föra sakerna framåt.

Först sedan bönderna sommaren 1522 börjat hemförlovas och avlösas med tyska legoknektar, vände sig krigslyckan. När belägringshären på hösten utfyllts med lübska trupper, kunde lägren flyttas närmare Stockholm och slutligen slås på malmarna. Men inte ens när man fört striden in under stadens murar, vågade man en stormning; Stockholm betvangs av livsmedelsbristen.

¹ Geijer-Afzelius, *Svenska folk-visor* 2, s. 271 ff.

² Lundell, *Om de folkliga beståndsdelarna i det svenska skoldramat.* (Bihang till Lundells utgåva av Prytz' *En lustigh comoedia om konung Gustaf then första.*) S. 124.

³ Prytz, *En lustigh comoedia om konung Gustaf*, s. 28. Jfr Vasavisans strof 6.

⁴ Källorna till dessa händelser finnas utnyttjade i C. F. Corins uppsats *Kampen om Stockholm 1521—1523.* För denna framställning se hans arbete, s. 134 ff., i *S:t Eriks årsbok* 1928.

Alla dessa fakta gå dåligt ihop med Vasavisans framställning. Dalkarlarnas betydelse för Stockholms belägring har framför allt överskattats.¹ Vi skola nedan återkomma till dessa förhållanden.

Likheten mellan Sture- och Vasavisorna är mycket påtaglig. Vasavisan har främst upptagit dalamotivet hos föregångaren. De fyra första stroforna skilja sig obetydligt från förlagans. Därefter följa i Vasavisan 5 strofer, som saknas i förebilden. Den yngre visan uppehåller sig utförligare vid dalkarlarnas uppmarsch framför Stockholm, men lägger långt mindre vikt vid garnisonens förehavanden. Slutpartiet synes vara helt nydiktat; de sista verserna skilja sig fullständigt från Sturevisans belåtna dryckesbild. Vasavisan slutar med en avtackningsscen, som betonar samhörigheten mellan kungen och dalkarlarna.

Det förefaller mig otroligt, att olikheterna mellan Sture- och Vasavisorna skulle bero på Vasavisans längre utveckling — undantagandes rena detaljer. Man kan naturligtvis tänka sig, att Sten Sture småningom bytts ut mot Gustav Vasa, allteftersom händelserna 1501 glömdes för de viktigare av år 1521. Men mycket talar häremot.

För det första äro alla namn fullständigt riktigt utbytta med en tydlig medveten känsla för parallellismerna. I stället för kung Hans och Sten Sture stå Kristian och Gustav Vasa; i stället för Rotebrostriden ställs alldeles riktigt långfredagsslaget. Jens Falster och junker Simon ha båda uteslutits. Inte på något ställe sker en sammanblandning av namn från 1501 års händelser med 1521 års. Det skulle förvåna, om dylikt kunnat undvikas utan målmedveten omarbetning.

Vasavisan bär dessutom ett direkt spår av en sådan bearbetning. Strof 21 bör jämföras med Sturevisans strof 11 och i synnerhet 10:

Sturevisan
Thet war och en Dalbo man
språng vppå en Sten,
Herre Gudh nåde oss fatige men,
aldrig se wij Daler mer.

Vasavisan
Thett war een Rytter Erich
så skrija han som fler
Herre Gudh nådhe oss Jutar
wij see ej Juth Land mehr.

Förlagans strof har befunnits olämplig och därför omändrats enligt Vasavisans tendens. I överensstämmelse därmed har den också flyttats till en plats i visan, där den gick väl ihop med det nya sammanhanget. — Slutligen är tendensen i och för sig bevis nog.

Det framgår av detta att Vasavisan inte har Sturevisans lidelsefria karaktär. Tvärtom synes den mig alltigenom vara starkt tendentiös. Föremålet för den äldre visans åtlöje är landsknektarna i Stockholm. Vasavisans författare har ändrat syftningen; nationalhatet gör sig gällande. I god överensstämmelse med tidens stämningar ersättas legoknektarna med danskar, vilkas sorgliga erfarenheter av dalpilarna utstofferar med drastisk förtjusning:

Jagh hafwer så ondt i hufwud,
iagh gitter ej lemman rört.
Jagh hafwer druckit dhett sterke porssöhl:
som ähr ifrån Dalarna föhrt. etc.

¹ Bilden från 1540-talet av belägringshären, som rycker fram för Stockholm 1522 (Ek, *Den svenska folkvisan*, s. 219), visar ej heller några bönder, endast knektar. Den populära uppfattningen att Stockholm belägrades av dalkarlarna, härrör kanske just från visan. Jfr Carl Larssons målning av Gustav Vasas intåg 1523.

Sturevisans nyssnämnda strof 10, som berättar om dalkarlarnas vankelmod, har i Vasavisan omarbetats att gälla jutarna. Och den yngre visan äger därutöver ytterligare ett par verser, där triumfen över danskarna fullföljes inför allmänhetens ögon:

uth kommer man aff huuse,
i Stockholms gatu longh,
thett war stoor lust att skoda,
huru Juthen från hättan språngh.

Kung Hans omnämnes i Sturevisan i helt lidelsefri ton; inte ens Jens Falster får några öknamn. Vasavisan däremot har en rad rasande utfall mot Kristian II. Han kallas »blodheracken» och »grym Tyran» och beskylls att smörja kråset med »stulin Swijn». Och dalkarlarnas blodtörst, då han kommer på tal, målas i livliga bilder.

Hand i hand med danskhatet går en annan tendens: glorifieringen av dalkarlarna. I Sturevisan förtjänar på sin höjd första delen beteckningen dalavisa. Vasavisan är däremot utan allt tvivel i sin helhet avsedd för dalallmogen. I förebilden uppträda dalkarlarna endast i det första avsnittet och försvinna småningom fullständigt; de uppbära heller ingen hjälteroll. Men i omarbetningen äro de huvudpersonerna hela skildringen igenom. På några ställen ha de ersatt andra handlande. Den äldre visan låter kanonerna framkalla avgörandet, men i Vasavisan saknas »byssan». I stället fälla dalpilarna utslaget. Deras förödande verkan målas lika omsorgsfullt som bössans i Sturevisan.

I Vasavisan utbroderas också dalkarlarnas strid på ett långt mer iögonfallande sätt än i Sturevisan. Centralpartiet ägnas enbart åt dalabönderna; stroferna 9 och 11—15 börja betecknande: »The Dahlekarlar . . .». Den äldre visans strofer 10 och 11, som inneburo en betänklig drift med dalallmogens vapenära, saknas i Vasavisan, där de i sammandrag pådyvlats böndernas motståndare. I mycket hög grad äro dalkarlarna de handlande. Och de avslutande verserna utgöra en hyllning till dem; konungens tack för en framgångsrik insats.

Vasavisans huvudperson är i kanske mindre grad kung Gustav än menige allmogen i Dalarna. En jämförelse med Sturevisan och med faktiska förhållandena lägger emellertid i dagen, att denna lovsång över dalaböndernas bragder fått alldeles överdrivna proportioner.¹ Om visan skapats av dalkarlarna, utgör den ett oförsynt och oberättigat skryt. Men gör den förståndsmässiga omändringen av en äldre visa troligt, att Vasavisan framsprungit ur folkdjupen? Såsom ovan visats voro striderna kring Stockholm 1521—23 intet minne, som dalfolket hade orsak att besjunga.² Efter motgångarna 1521—22 begärde bönderna oupphörligt »med allsomstörsta rop och ymko» att få vända hem igen; de ville hellre bli hängda i sina egna hus än vidare plågas som föregående vinter.³ Uppbåden avlöstes också med legotrupper sommaren 1522; dalkarlarnas roll i belägringens slutskede kan inte ha varit betydande. Under sådana förhållanden är det skäl att framhålla, att inte bara dalkarlarna kunnat dra nytta av lovprisandet i Vasavisan. Det kan i än högre grad ha gagnat Gustav Vasas

¹ Jfr ovan s. 70 f.

² Jfr Venjansvarianten, som utan skymt av tvivel är en äkta dalavisa.

³ Se härom Corin, *Kampen om Stockholm 1521—23*, s. 151, i *S:t Eriks årsbok* 1928.

Ett huvudtema i visan är betonandet av sambandet mellan kung Gustav och dalallmogen. Det skiner mindre igenom, ifall man betraktar Vasavisan som helhet. Men riktar man uppmärksamheten på de nydiktade avsnitten och på ändringarna, så skymtar man en bestämd strävan i dessa partier. Sturevisan går raskt förbi herr Stens ordväxling med dalkarlarna; fyra strofer ha offrats på detta uppslag. Vasavisan däremot behöver mer än dubbelt så många strofer för att uttömma ämnet. De fyra första versparen överensstämma med förlagans. Sedan följer en rad utbroderingar, som ur handlingens synpunkt verka alldeles onödiga. Efter Gustavs förtröstansfulla uttalande i strof 4 börjar ett slags underhandling mellan honom och bönderna:

Tå swaradhe och the Dahlekarlar
the swarade allt för dhy
welen i wara wår Höfwidzman
allt in för Stockholms by.

Denna dalkarlarnas anhållan bifaller kung Gustav men endast på *ett* villkor; att dalkarlarna lova honom lydnad:

Gerna ähr iagh edher Höfwidzman
K. Göstaff swarar så
Welen i wara migh troogne,
allt under min fahna blåå.

Det löftet ge dalabönderna »all een man»:

Wij blodh och lijfwet wåga
allt för wårt Fedhernesland.

Dalkarlarnas trohet mot kung Gustav betonas allra starkast i strof 9, där de äro villiga att gå, vart han befäller dem. Följden av denna enighet kommer i de närmaste verserna: triumfen vid Stockholm.

Den detaljerade överläggningen mellan Gustav och dalallmogen lämnar egentligen två upplysningar: Gustav Vasa åtar sig ledarskapet på dalkarlarnas *egen* uttryckliga begäran. I gengäld förbinda de sig att lyda honom i alla väder.

Det andra parti, som inte återfinnes i Sturevisan, är slutavsnittet. Det innehåller dels en skildring av jutarnas nederlag, dels Gustav Vasas tack till dalkarlarna. De, som handlat såsom »troogne Swänska män», kunna räkna på kungens välvilja:

Will Gudh migh lijfwet unna,
jagh gör edher godt igen.

Dalavisans teckning är den traditionella uppfattningen av Gustav Vasa och hans dalkarlar. Men denna bild står sig dåligt i källornas belysning.

Föreställningen om Gustav Vasa som det samtida Dalarnas nationalhjälte är en anakronism. Peder Swart börjar i någon mån att konstruera denna uppfattning i överensstämmelse med sin tendens. Hårtill kom »dalasagan om flyktingens färd». Den romantiserade Gustav Vasa-bilden befinner sig under 1600-talet på ett rätt utvecklat men fullt tydligt stadium. Först under senare hälften av 1700-talet bryter Vasaromantiken ut på allvar. Förekommer denna idealbild under 1500-talet, så anar man tendens.

Samtidens dalkarlar kunde knappast dela denna idealuppfattning. De följde Gustav Eriksson i befrielsefejden säkerligen inte för att hjälpa

honom till kronan utan snarare som gamla anhängare till Sturepartiet. Vi ha nyss sett, att offerviljan hastigt avtog. Vilken inställning dalkarlarna haft till kungavalet må lämnas därhän. Säkert är, att Gustav Vasa gjort sig impopulär på häpnadsväckande kort tid. Redan ett år efter kungavalet utbröt det första dalupproret.¹ Tre resningar inom loppet av 8 år och 10 års öppet missnöje låta ju svårligen förena sig med den gängse uppfattningen av dalahjälten. De blodiga räfsterna på Tuna gärde och Kopparbergets fala, för att inte nämna de rättsvidriga avrättningarna av bergsmännens ledare 1534, böra också ingå i statistiken. Dalkarlarnas skrivelser ge en mycket osminkad bild av Gustav Vasa.² Då lugn sedan kom att råda i dalalagen, berodde det inte enbart på dalallmogens välvilja. Ännu på 1550-talet uppehölls ett strängt regemente; landskapet var delat på flera län, trupper lågo förlagda där och en noggrann kontroll utövades.³ Lika fullt fruktade kungen ständigt oro i Dalarna.

Det är naturligt, att Gustav Vasas märkliga gestalt kom att leva i dalfolkets minne. Men inte heller där spelar han någon hjälteroll. Traditionerna om dalaäventyren framställa samt och synnerligen Gustav Eriksson som det viljelösa objektet för dalkarlarnas — eller ännu hellre kullornas — rådighet. Påfallande ofta försätts han i förnedrande situationer. Det ligger en bjärt skillnad mellan historiens handlingskraftige riksbyggare och dalasagans initiativlöse och kuschade flykting.

Man bör under sådana förhållanden inte utan vidare förutsätta, att visan uppstått bland dalkarlarna. Det antagandet förklarar dessutom inte tendensen i visan tillfredsställande. Många skäl tala för en möjlighet, som förefaller mig naturligare: att kung Gustav på något sätt står bakom Vasavisan.

I själva verket lägger visförfattarens arbetsmål inga hinder i vägen härför. Tvärtom: Gustav skulle vid många tillfällen ha haft stor nytta av en visa, som berättade, hur dalkarlarna själva begärde hans styrelse, hur de svuro honom trohet i alla skiften, och hur de under hans ledning triumferade över riksfjenden. Påminnelserna om dalallmogens vapenära kunde också tjäna kungen vid värvningar och uppåd. Och i alla situationer hade det varit lämpligt att påminna det missnöjda Dalarna om den forna, lyckobringande sammanhållningen. Särskilt synes mig sista strofen bäst förklaras genom en av kungen inspirerad tendens:

J hafwen medh migh ståndit
 som troogne Swänske män.
 Will Gudh migh lijfwet unna,
 Jagh gör edher godt igen.

Man kan i detta sammanhang inte undgå att minnas Gustav Vasas enastående demagogtalanger och känsla för agitationens betydelse.

Vasavisans komposition är vida fastare och konstnärligare än Sturevisans. Men den lugna och lidelsefria balladtonen återfinnes inte; Vasavisan har blivit språkrör för tidens fanatism. Därur utvinnes den visser-

¹ Det första brev, som nämner Peder Sunnanväders uppror, härrör från juli 1524. *Diplomatarium Dalecarlicum* (DD), 2, s. 31 f.

² Se t. ex. DD 2, s. 54 ff.

³ Se t. ex. DD 2, s. 215; *Gustaf I:s registratur* (GVR): 14, s. 385 ff.; 22, s. 91; 23, s. 237; 25, s. 228, etc.

ligen det patos, som synes mig vara dess största tillgång. Men i stället blir den polemisk och partisk; den förefaller avgjort mindre aristokratisk i tonen än Sturevisan.

Den idylliska uppfattning av Gustav Vasa och dalkarlarna, som kännetecknar Vasavisan, kunde ju förklaras så, att den skrivits i senare tid på basis av stoff, som förmedlats av någon krönika e. d. Före 1621, då Vasavisan första gången skymtar, kunna egentligen endast Peder Swarts och Per Brahes arbeten komma ifråga.¹ Men deras mycket omfattande redogörelse har varken några sakuppgifter eller vändningar gemensamma med visan. Och det vore ägnat att förvåna, om visförfattaren helt förbigått det myller av målande detaljer och påtagliga fakta, som Peder Swart återger.

Vasavisan innehåller i vart fall åtminstone en uppgift, som inte härstammar från Peder Swart eller Per Brahe. I strof 3 omnämnes långfredagslaget 1520, och den drabningen förekommer inte i de nyssnämnda krönikörernas arbeten. Den enda krönika, som upptar denna strid är Olaus Petri.² Men han slutar sin framställning med Stockholms blodbad; frihetsfejden hinner han aldrig behandla. Vill man förutsätta krönikeförmedlat stoff i Vasavisan, måste man räkna med ett flertal källor. Men inte ens då kan något omedelbart inflytande påvisas.

Däremot röjer Vasavisan en påfallande frändskap med andra 1500-talskällor, nämligen med många av breven i Gustav Vasas registratur. Den starkt polemiska andan, den egenartade barska humorn, de drastiska bilderna och smaken för invektiv; alla dessa drag äro typiska för tonen i kungens kansli. Man kan slå upp nästan vilket som helst av Gustav Vasas brev, som skrivits i demagogiskt syfte. Ingredienserna gå igen i Vasavisan. Det mest berömda av alla Vasabrev t. ex., skrivelsen till upplanningarna 1539, innehåller de övliga utfallen mot »then gruffuelige blodhund och Tyran Gamble Konung Christiern»³; jfr visans »Chistiern hin blodheracken» och »een så grym Tyran». Som vanligt påminnas bönderna om långfredagslaget; Gustav försummade ogärna ett tillfälle att hamra fast nederlaget vid Uppsala i folkmedvetandet som den olyckliga motsättningen till hans egen triumf.⁴ Då Vasavisan berättar, att Kristian åter stulna svin, äger registraturret paralleller i de målningar av motståndarens rofferier, som avsågo att framställa Gustavs regering i fördelaktig kontrastbelysning. Vändningen att handla »som troogne Swänske män» användes också synnerligen ofta av Gustav.⁵ Dessa stilistiska smådrag, som oupphörligt gå igen i kungens brev, säga emellertid mycket mindre än helhetsuppfattningen, än innehållet, framställningen av det hela. På dessa punkter överensstämmer visan med Gustavs propaganda.

Och dock finnas vissa skillnader. Ty Vasavisans betoning av samverkan mellan kung och folk är inte karakteristisk för konungens uppfattning

¹ Tegels »Then Stoormechtige, Höghborne Fustes . . Her Gustaffs . . . Historia» skrevs på Karl IX:s tid men utgavs först 1622. Den följer f. ö. Swart nästan i detalj. Messenius' *Scandia illustrata*, tomus 5, utkom just 1621. Den har ej påverkat visan.

² *Olaus Petri krönika*, s. 287. *Sturekrönikans* tilläggsdikt har märkligt nog intet att säga om slaget.

³ *Gustaf I:s registratur (GVR)*: 12, s. 252 ff.

⁴ Jfr t. ex. *GVR*: 13, s. 200 ff. 14, s. 382, 396, 402; 15, s. 288; 17, s. 11, o. s. v.

⁵ *GVR* 17, s. 12; 14, s. 397 o. s. v.

av befrielseverket. Tvärtom framställde han helst sig ensam som det förtryckta folkets räddare.¹ Men undantag gåvos i kritiska tillfällen. I början av sin regering, innan han ännu betraktade sig som »Guds underman», delade han äran med dalallmogen — troligen under trycket av det första upproret i dalalagen.² Än större skäl att påminna dalkarlarna både om gamla framgångar under sin ledning och om Kristian och hans jutar fick Gustav 1532. Då sökte den fördrivne konungen restaurera sitt nordiska välde från Norge. Dalarna hade knappt fått lugn efter tredje dalupproret, och Gustavs fruktan för dess anslutning till riksfienten var kanske välgrundad. I hans brev skjutes nu åter en del av befrielsens förtjänster — och därmed ansvar — över på menige man. Till sist försvinner kungen själv i folkmassorna: »Alle Swerigis tro inbyggjare wore vm itt råd, och alle tillhulpo at driffua honum (Kristian) her vth.»³ Liknande erkännanden gör Gustav Vasa också något år efter Dackefejden. Vid denna tid ersatte han sitt utländska krigsfolk genom värvningar inom landet, främst i Dalarna. Då knektarna därifrån fordrat högre sold, påminner kungen dem, att dalkarlarna fordom gått ut »wed Westerås och Balingzås Item wed Brennekyrckie, på länge Fredag wed Vpsala och sedhan j vår tijdh när the ginge vtt med osz. Och thå gaffz them icke en penningh och giorde dogh likewell szom trogne Swenske män.»⁴ — Dessa tre tillfällen äro de enda, då Gustav I i sitt registratur röjer en syn på befrielsekriget, som påminner om Vasavisans.

Men också om Vasavisans grunduppfattning stundom kan låta förena sig med kung Gustavs, bör man därav inte dra den slutsatsen, att folkvisan bygger på registraturet. Intet brev liknar visan eller ger oss ens dess hela material. Urkundsforskning förekom f. ö. ytterligt sparsamt fram till 1700-talet. — En annan förklaring ligger lockande nära till hands: att även Vasavisan härrör från Gustav Vasas kansli eller från hans medarbetare.

Vi äro därmed inne på nästa fråga: Var har Vasavisan skrivits enligt dess egna uppgifter? En visa, som så helt besjunger dalkarlarnas bragder, borde ju antas härstamma från Dalarna.⁵ Författaren har otvivelaktigt varit väl bevandrad i dalaförhållanden. Han känner Tuna bro och Tuna hed, vilka passeras i geografiskt riktig ordning vid bondehärens uttåg. »Snioskrafwu» — snöripan — förekommer i övre dalalagens socknar men saknas i övriga Svealandskap. Den behövlige dalakoloriten kan emellertid ha tillsatts var som helst i syfte att ytterligare öka dalapublikens intresse. — Med förvåning läser man om »then härske strömning, som ähr ifrån Dahlarna sändh!» Den liknelsen bryter mot visans enhetliga dala-färg.

För Vasavisans datering sakna vi alla fasta grunder. Intet enda skäl talar för att den är en 1600-talsprodukt. Utan litterär påverkan kan den svårligen ha uppstått så sent. I varje fall bär Vasavisan tvivelsutan 1500-talets prägel, men att detaljerat ange drag, som hänvisa den dit, blir svårt.

Bortser man från långods av Sturevisan, är Vasavisan påfallande fattig på faktiska uppgifter. Den skiljer sig häruti från sina närmaste före-

¹ Första gången dessa åsikter komma fram är i ett brev till Dalarna 1529. *GVR* 6, s. 53.

² *DD* 2, s. 35.

³ *GVR* 8, s. 26.

⁴ *GVR* 17, s. 12.

⁵ Så Ek, *Den svenska folkvisan*, s. 219.

gångare — Brännkyrka-, Sture- och i synnerhet Brunkebergsvisan. Vasavisan ger i själva verket endast en hållpunkt för datering, slaget vid Uppsala långfredagen 1520. Men inte heller det blir av större betydelse. Ty såsom ovan framhållits, brukades långfredagslaget ständigt i Gustav Vasas propaganda ännu hela 1540-talet igenom. Av denna orsak kan man hålla för troligt att drabbningen inte glömts så snart, som händelseutvecklingen — bl. a. den lyckosamma träffningen vid Uppsala 1521 och framgångarna under befrielsefejden — kunde göra antagligt.

De övriga händelserna, Dalarnas resning, härtåget 1521, Stockholms belägring och fall, tvinga oss inte att datera visan så långt tillbaka. De tilldragelserna torde ha levat länge i folkmedvetandet.

Alving och Steffen datera Vasavisan till 1521.¹ I själva verket ha de gjort en tidsbestämning inte av visan utan av de händelser, den behandlar.

Det synes mig förmätet att våga en så tidig datering. Vasavisan talar genomgående om »konung Gustav», och konungavalet ägde rum först i juni 1523. Stroferna 20—21 — som inte förekomma i Sturevisan — förefalla att skildra Stockholms fall. Man får en livlig bild av stadens erövring: danskarna i full flykt genom »Stockholms gathu längh». Parascenen och tacktalet i de båda sista stroferna äga sitt berättigande som en logisk avslutning till hela företaget. Under nyssnämnda förutsättningar skulle dessa sista strofer hänföra visan till en senare tidpunkt än midsommaren 1523, då Stockholm kapitulerade.

Dessa skäl synas mig allvarligt misstänkliggöra varje mycket tidig datering.

En möjlighet till tidsbestämning återstår, om också inte den bästa ur metodisk synpunkt: att datera Vasavisan efter tendensen. Onekligen måste det anses troligast, att den tillkommit vid en tid, då den var någorlunda aktuell och därmed brukbar i tendentiöst syfte. Obestriddigt är också, att den ur denna synpunkt bäst passar in på Gustav Vasas tid. Största behovet av en dylik visa borde kungen haft vid någon av kriserna under sin styrelse. Nästan vilken som helst kunde ifrågakomma.² Disproportionen mellan dalkarlarnas insats i Stockholms belägring och visans framställning därav, fattigdomen på fakta o. s. v. tala inte för de tidigaste åren av Gustavs regering. Man torde göra klokt, om man undviker att pressa dateringen närmare än till Gustav Vasas tid. Varje ytterligare försök blir mer eller mindre en spekulat.

Gångna tider romantiseras och idealiseras lätt; de bedömas inte från sina egna förutsättningar utan från eftervärldens. Uppfattningen av de politiska folkvisorna får ibland samma slentrianmässiga anstrykning. Denna ohistoriska syn har också gjort sig gällande beträffande Vasavisan och Sturevisan. Materialet är visserligen så litet, att varje analys innebär en pressning. För den skull bör man inte ge sig sken av att ha nått slutgiltiga resultat. Men såsom uppslag för en vidare undersökning må det anses berättigat att dra slutsatser.

Sturevisan kan inte med någon säkerhet dateras närmare än till 1500-talets första årtionden. Den verkar överraskande fri från politisk tendens.

¹ Alving, *Svensk litteraturhistoria*, s. 63; Steffen, *Svenska litteraturens historia*, I, s. 105.

² Jfr ovan registraturrets tongångar vid tiden för t. ex. Kristian II:s restaurationsförsök 1532.

Visan driver med både knektar och bönder; snarare än »politisk allmogevisa» borde den åtminstone i vissa partier förtjäna beteckningen »borgerlig skämtvisa». Någon dalavisa är den enligt min uppfattning inte.

Vasavisan är en bearbetning av Sturevisans uppslag men andan däri en helt annan. I motsats till föregångaren verkar Vasavisan alltigenom tendentiös; många skäl göra troligt, att författaren företagit omarbetningen med mycket medvetna mål. Främst har dalamotivet från Sturevisan utförts. Därför har Vasavisan också fått framstå som en dalallmogens visa, ett uttryck för svenskarnas nationella uppvaknande vid Gustav Vasas framträdande. Men åtskilligt synes mig tala för att den folkligaste av svenska folkvisor tillkommit i envåldskonungen Gustav Vasas intresse. Om den bör betraktas som agitationsskrift följer därmed en datering till Gustav I:s tid. En tidsbestämning till de första åren bestrider visan själv i sitt nuvarande skick. Då Vasavisan väl överensstämmer med den idealiserade bilden av kung Gustav och hans dalkarlar, ligger till sist ännu en slutledning nära till hands: Just Vasavisan kan ha spelat en viss roll vid utformningen av den traditionella Gustav Vasabilden.
